

Отже, Анти-Сонати № 28, 29, 53 для фортепіано та кларнета В. Рунчака відображають провідні стиліові тенденції розвитку української музичної культури початку ХХІ ст. (звернення до авангардистських технік, пошук нових виразових засобів, сміливе експериментування у виконавстві, пошук оригінальних тембрових барв), а також демонструють досконале відчуття етимології та виразово-технічної сфери кларнета.

*Д. Кочержук*

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ АУДІОАРТЕФАКТІВ УКРАЇНСЬКОЇ  
МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ: ПИТАННЯ РЕСТАВРАЦІЇ ЗВУКОЗАПИСІВ  
ВОКАЛЬНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ ТВОРІВ У ХХІ СТОЛІТТІ**

*D. Kocherzhuk*

**MODERNIZATION OF THE TECHNOLOGY FOR PRESERVING AUDIO ARTEFACTS  
OF UKRAINIAN MUSICAL CULTURE: ISSUES OF RESTORATION OF SOUND  
RECORDINGS OF VOCAL AND INSTRUMENTAL WORKS IN THE XX CENTURY**

Історія українського звукозапису розпочала своє існування ще в ХІХ ст., відколи з'явилися перші звукові технології-пристрої, здатні фіксувати будь-який шум, що надходив до технічного джерела (фонограф, грамофон, патефон тощо). У ті часи зразки української пісенної та інструментальної музики було репрезентовано поряд з іншими творами європейської культури, а надписи на етикетках цих записів не завжди відповідали правопису тієї чи іншої країни (зокрема, назва твору або виконавця могла бути помилково надрукована).

Історіографічно склалося, що періодизацію становлення звукозапису фахівці-технологи (інженери) розподілили за певними роками / етапами (починаючи від середини ХІХ ст. і до сьогодення), музикознавці ж виокремлюють факт створення звуку на платівках дещо іншими методами. В їх тлумаченні, основні етапи фіксації звуку припадають на такі періоди: середина — кінець ХІХ ст. — оптимальний пошук джерел / пристрою, що би міг «закарбувати» фрагменти природи чи навколишнього середовища (сюди варто врахувати й голос, хоча завдяки багатом шумовим перешкодам звук деформувався). Згодом, 1901–1920 рр. — період удосконалення звукових пристроїв, формування бази грамплатівок, а також — покращена якість їх звучання. Від 1920 по 1940 рр. — часи активного розвитку фабрик грамзапису та їх суперництво поміж собою. У цей період кожна компанія намагалася випустити аж занадто багато копій музичних платівок, проте нехтувала якісними форматами звукодобування з джерела відтворювального пристрою. Роки від 1939 по 1950 — вважаються періодом застою — воєнного та повоєнного. Адже в часи Другої світової війни значна кількість артистів, музикантів, мистецьких колективів вимушені були покинути нашу країну, а місця перебування фабрик звукозапису було або ж переобладнано під тодішні нагальні потреби, або ж змінено їх локальне розташування.

1950-ті роки ознаменували новий вектор розвитку аудіоіндустрії. З'явилися модернізовані моделі пристроїв, що фіксували звуковий простір, вдосконалилися процеси компонування запису для великих ансамблів і колективів, поступово схарактеризувався період комп'ютерно-обчислювальних машин. Майже 50 років знадобилося фахівцям для того, щоб удосконалити всю систему аудіовізуального мистецтва, здійснити найякісніші розробки з боку комп'ютерних музичних

технологій, встановити загальні правила та тенденції в індустріях запису вокально-інструментального, сценічного та кінематографічного напрямів.

Від 1960-х рр. формується нова парадигма української національної культури, обумовлена загально світовою науково-технічною революцією. Поява цифрового електромузичного інструментарію затверджує нові правила та методи в підґрунті початкового етапу естрадного мистецтва. Слід зазначити, що естрада — поняття, запропоноване ідеологами часів Радянського Союзу (тобто, те, що виконується на естраді — сценічних підмостках), в європейській практиці не вживається (тільки на теренах колишнього СРСР). У реаліях української культури термін «естрада» й досі охоплює низку мистецьких галузей (театрального, музичного, кінематографічного та хореографічного напрямів), виконання яких відбувається на концертах чи шоу-програмах для широкої публіки.

Перші українські гурти, вокально-інструментальні ансамблі (BIA) ознаменували особливість національної пісенності. «Дзвони», «Смерічка», «Гроно», «Водограй» стали першими зернами розвитку самоусвідомлених та усталених традицій української пісенної культури.

За часів 1970–1990 рр. технологи-інженери розпочали роботу над удосконаленням комп'ютеризації звукового дизайну. Слід зазначити, що такий процес пришвидшив появу нових численних композиторів-аматорів, музичних гуртів, солістів-вокалістів. Однак життя показало, що загальна тенденція еволюції комп'ютерних технологій припала не на якісний фактор музичного продукту, а здебільшого на бізнесову практику. Паралельно з тим, відповідні органи постійно цензурували списки артистів і творчих колективів, показ виступів, текстовий зміст творів.

На межі кінця XX – початку XXI ст., а особливо з 1991 р., відколи відновилося Незалежність України, перед фахівцями музичного мистецтва постала проблематика відродження творчості позабутих авторів або втрачених зразків музики, які були зафіксовані у XX ст., за часів СРСР. Одним з найперших таких проєктів стала мистецька агенція «Територія-А» під керівництвом Анжеліки Рудницької та Олександра Брегінця. Під нагальним прицілом були жанри культурно-мистецького видовища, що послуговувалися демонстрацією та популяризацією найперше української музики й вокально-інструментальних творів. Доброчинці-меценати та іноземні організації були залучені до пошуку платівок, які зберігали початкові стадії формування системи запису української пісні та її розмаїтих жанрів.

У XXI ст. гостро постала нагальна проблема відродження втрачених та/або знищених зразків української пісенної культури. Звернення до наукових інституцій, фондових бібліотек, цифрових баз зберігання творів не надали оптимального результату. Згідно з пошуковими процесами, опис платівок зазначався і в публіцистичних та художніх джерелах. Наукові розвідки практично уникають опису й аналізу такої інформації, у зв'язку з її відсутністю. Проте деякі журнали все ж таки розпочинали таку роботу, зокрема щодо опису музичних творів, створених у XIX та/або XX ст.

Проблеми, пов'язані з архівом записаних творів, стали ключовим вектором для практиків-науковців. Звернення до приватних організацій, меценатів, фірм, колекціонерів дали свої наслідки, але вони змогли покрити лише незначну кількість запитів, щодо відродження історіографічного процесу звукозапису. По-перше — це пов'язано з тим, що всі культурологічні продукти, які зафіксовані на цифрових

джерелах, за умов довгого зберігання не можна піддавати процесам копіювання. По-друге — матеріал дисків / касет має термін зношення. По-третє — умови зберігання цифрової продукції не завжди відбувалися на належному рівні, з порушеннями основних правил захисту інформації.

Отже, модернізація технологій — доволі складний, довготривалий та енергомісткий процес. В основу його технічних правил покладено також і велику надію на те, щоб не зашкодити інформації, яка зберігається доволі довгий час. Проте альтернативи немає — зафіксований мультимедійний продукт потрібно реставрувати, зісканувати та перевипустити на нових цифрових джерелах. Такі технічні компоненти покликані допомогти дослідникам — фольклористам, музикознавцям, культурологам, інженерам звукозапису, інженерам-акустикам — глибше пізнати шляхи розвитку української пісенності періоду XIX–XX ст. Переконані, що сучасна історія звукозапису повинна базуватися на історіографічних архівах, які нині конче потребують унормування законів якісного оцифрування платівок.

*Л. Шемет*

### **ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ АКОРДЕОНІСТІВ: СУЧАСНІ СВІТОВІ ПРАКТИКИ**

*L. Shemet*

#### **DISTANCE LEARNING OF ACCORDIONISTS: MODERN WORLD PRACTICES**

Із розвитком Інтернету, значною віддаленістю більшості бажаючих оволодіти навичками гри на акордеоні від провідних освітніх центрів, а також коронавірусною пандемією все більше студентів навчаються дистанційно в онлайн-режимі. В останні десятиліття значної популярності набули приватні онлайн-школи для клавішного та кнопкового акордеону, мультимедійні онлайн-курси для діатонічного акордеону.

На платформах Your Space Music Lessons, Accordion Online Academy навчають на різних типах акордеонів, зокрема клавішному, кнопковому, з вільним басом (виборною лівою клавіатурою), цифровому, діатонічному, намагаючись поєднувати традиційні та сучасні підходи в наданні відповідних теоретичних знань та формуванні практичних навичок. Зазвичай освітні послуги пропонуються на трьох рівнях: початковому / скретч, середньому / проміжному та просунутому.

Безпосередньо навчальний процес може відбуватися в спеціально створеному онлайн-класі з корисними функціями. Яскравим прикладом у цьому плані є платформа Tutorfull, яка використовує інтерактивну дошку для здійснення поміток, а також завантаження й обмін файлів різних типів та анотації документів у режимі реального часу. Це відмінний спосіб дуже ефективно вивчити інструмент, оскільки кожен отримує персоналізований зворотний зв'язок, який допоможе працювати над своїми слабкими місцями. Серед інших навчальних ресурсів на різних сайтах представлені записи відеоуроків, нотні збірки, методичні рекомендації, навчальні посібники, електронні книги.

Спеціалісти (інструктори, експерти, репетитори, наставники) з акордеону, як правило, досить досвідчені фахівці, які володіють різними виконавськими техніками, стилями, педагогічними підходами, щоб допомогти студентам досконало опанувати відповідні ігрові навички, виконавські прийоми, специфіку відтворення музики різних стилів і жанрів. Вони відрізняються один від одного певними особливостями та способами навчання, мають власні відео, які демонструють їх гру і методику викладання, та часто надають короткий опис своїх уроків. Заняття,